

no té l'enfarfec indigest de les *empastellades* bibliogràfiques, tan nodrides de títols com estranyes a la gènesi sinuosa del pensament de les escoles, que solem veure massa sovint en els estudis històrics», Coromines (XII-1935, recensió del *De la Bellesa* de Mirabent, veg. els *Diaris i Rec.*, vol. III). *Pastellada*; *pastellar*; *pasteller*.

Amb la paraula cat. *pastell* és útil comparar els mots paral·lels dels parlars pirinencs: bearn. *pastèt* «galette de farine de maïs --», *pastère* «crêpe, sorte de galette cuite à la poêle» (Lespy-R.), arag. de la V. de Broto *pastiello* 'berenar que els nois de Bergua (fins als 14 anys) se'n van a menjar al camp la tarda de Pasqua, en animada conversa, duent en una cistella tot de menjars crus, com llonganisses, xocolata, taronges i vi': «¿tà'nde iremos a estrenar o *pastiello* este año?» (Àngel Satué, 1982).

CPT.: *Pastifarada* (addició de Fontserè al seu *DOrt.*, c. 1925 [munt de matèria immunda o excrementícia] < *pasta* × *tiferada*; posat al marge de *pastifejar* i *pastifera*: és curiós que *tiferada* del Lab. hagi estat omès en el *DFa.*, tot i que també és viu, i potser més usat que l'altre.

De fet, però, tenint en compte que *tifa* i +*tiferada* (usadíssim aquest) no tenen etimologia, trobo preferible creure que aquells es formaren com derivats de *pasta* amb el sufix popular de *enganyifa*, *esborrijar*, *espellifat* (cf. *esgarrifar*), i terminació paral·lela a la de *cagerada*, *flamarada* etc.; i que *tiferada* s'abstragué de *pastiferada*⁴ (pres hipostàticament com un compost de *past-*, *pasta*), i de *tiferada* nasqué *tifa* (segons el model de *caca/cagerada*, *merda/merderada*). Tinguem present que aquests són mots molt recents i sub-standard, no documentat *tifa* fins a Lab. 1840 «fam. *cagarada*», mentre que Lab. 1864 ho canvia «*tifa* f. fam. *embustero*, *ximple*» i afegeix «*tifarada* f. fam.: *cagarada*». De fet *tifa* té aquell sentit com a m. a Barcelona (acc. secundària) i també (f.) el de 'cagerada'. El *DFa.* només registra el significat figurat de *tifa* (amb l'actual matís barceloní, perfectament precisat), però cf. el sentit popular de *fer el caca* 'fer ostentacions ridícules';⁵ i hi afegeix *tifejar* i *tiferia*. *Pastifa*. *Pastifós*. *Pastifot*.

Empastifar [molt arrelat i, cert, ja antic, tot i oblidat pels diccs. fins al *DOrt.*, i *DAG.* sense cites], ja ben usual en els escr. Renaix.: «en un recó del gran pati que formava la fàbrica --- hi havia una gran estesa de rodes, ferros rovellats, caixons *empastifats* d'oli, cistelles ab escarbotades bombones ---», NOLLER (*Notes de c.*, 220); Belv. i Lab. (Bulb., Vogel) només *empastissar* (-se), *empastiferar* i *empastar*. *Empastifada*, -*ifament*, *empastifòrum*, i els corresponents en -*iss*-. L'explicació de -*if*-, és com en els precedents. *Empastar* mall. (*DAG.*); *empastat* 'pasta fina', (1344, *CoDoACA* v, 27, *DAG.*).

Pastalluna 'pasta d'argila', que *AlcM* registra a Terrassa, B. Emp. i Reus, i que l'*ALF* registra isoladament, a Illa de Tet, com a *pastilúnə*, en el seu mapa «argile» (1440, isolat allí; *terra gleza* a la resta del Ross. i del Midi). Aquesta assimilació *pa-ú* > *pu-ú* va donar lloc a una curiosa etim. falsa de Urtel (*Sitzber.* 60

preuss. Akad. 1917, 541), que li cerca una fantàstica procedència basca, si bé vacil·lant entre *bustin-lurra* 'la terra d'argila' i *busti-ilbun* 'humit-fosc'. És evident (com ja vaig assenyalar a Tovar, per al *Dicc. Etim. Vco.*) que no hi ha res de basc en això, i que conté l'arrel de *pasta*. Com que, segons *AlcM*, hi juguen els nois, pastant l'argila i llançant-la amb força a terra, potser ens podríem explicar el segon element, a base de *lluna*, per la forma ampla i arrodonida que deu pendre en aixafar-se a terra. Comparació que no deixa de ser una mica forçada.

Un feliç atzar permet rectificar-ho: jo vaig sentir en el Baix Gaià *jugat a la pastellona*, amb *ó* i no pas *ú* (hi vaig veure jugar els nois de Masllorè, que tiraven grapats de fang, 1964); i així té explicació més senzilla, car és un natural derivat de *pastell*, i és clar que -*únə* és la pronúncia normal de -*ona* en el Ross. La *ú* dels tres pobles indicats per *AlcM* és sorprenent: un es pregunta si no és notació falsa (qui sap si mer resultat de interrogacions «extorquides» per AMAlcover per explicar-se la forma de l'*ALF*?); passat que es tracti d'un joc propagat des del Ross., o bé d'una intervenció de *lluna* per etim. pop. Alterat en *patarunes* per influència de *petarina*.

Pastable. *Pastac* (creat sobre *patac?*, cf. *pastigot* supra). *Pastada*. *Repastar*. *Repastissó*. *Apastissat*. *Desempastar*. *Desempastellar*. *Pastadura*. *Pastament*. *Pastaner*. *Pastàs*. *Pastat*. *Pastejar*. *Pastó*; *pastonar*: «enguirer faves als ànecs és ficar-les-hi en el guier i pitjar amb el dit perquè es *pastonin bé*» expliquen a Girona al P. Serra (AORBB v, 229); *pastonejar*. *Pastós* [Belvitges]; *pastositat*. *Pastufa*. *Pastuga*.

CPT.: *Pastafanguer*. *Pasta-fi*. *Pastarruga* (sembla alteració de *patarruga*).

¹ Val a dir que, per allà, també es dóna el cas d'anomenar *pastera* un fondal, per comparació de forma: en el Capcir *Comall de la Pastera* a la ratlla entre Formiguera i els Angles, id. en el Conflent (Orellà), 1960. — ² També en català va tenir el sentit de 'pastera' i anàlegs. N'hi afegeixo dades, des de 1307, en un inv. ross.: «tres losses ferri --- astz ferri; un forrol, duos crisols; un posal de cupro; un *pastreyn* ---» (RLR IV, 377); «una rasora de rayre *pastreyn*», 1370 (RLR XXXI, 62); en l'*InuLC* (s. v. *raora*): «*rasorium de pastriy*» 1337, «un *pastrin* e una rasora» 1373, «una rasora poca de ferre per raure lo *pastreyn*» 1377; com que *g* sovint s'usa per *y*, i a aquest se li pot afectar el valor de *ya*, també hem d'interpretar com *pastriy* la grafia: «ha en lo forn de la dita casa un *pastrig* e II arches, e II tors per tener pa e una rasale [?] de ferre per scombrar lo forn» a. 1376 (MiretS, *TemplH*, p. 561). També hi va haver alguna supervivència del verb ll. PISTURIRE: a la Vall de Cardós *presti(r)* una coca, «apretar la pasta» (= *mair* MACERARE, Estaon, 1934); alt-emp. *replastir* (Boadella, 1939) (amb dissim. *r-r* > *r-l*). És probable que també vingui d'aquí el popular i semi-argòtic *pistrincs* 'moneda, diners' [*DAG.*] com a ús figurat de la idea de 'pasta, pastissets'. — ³ *Ordi pastís*, *Ail.* VI, crec que està mal entès i mal puntuat en